

Camí de Sant Llorenç

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A sota de Sant Llorenç
Emplaçament: A l'obaga de Sant Llorenç, sota el monestir
Alçada: 730-740

Coordenades:

Latitud: 42.23595
Longitud: 1.8752
UTM Est (X): 407191
UTM Nord (Y): 4676586

Classificació

Número de fitxa: 08099-214
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Obra civil
Estil / època: Medieval Modern Popular
Segle: XI-XVIII
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Es manté en ús i segueix el traçat del GR.4.2.
Protecció: Legal
Observacions protecció: Decret legislatiu 2/2003.de la llei municipal i Llei estatal 3/1995
Accés: Fàcil
Ús actual: Lúdic
Titularitat: Pública
Titular: Ajuntament de Guardiola Plaça de l'Ajuntament, 3. 08694 (Guardiola de Berguedà)
Autor de la fitxa: Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa: dc., 20/12/2017 - 01:00

Descripció

Petit tram que va de Cal Frare al monestir de Sant Llorenç passant pel costat dels molins fariners i per la part nord-est del monestir. És un tram petit i empinat que conserva en bon estat l'empedrat de l'antic camí amb còdols de riu col·locats de cantó, trenca aigües i també

alguns murs de contenció. Aquest camí era l'antic accés al monestir i també a Sant Miquel, el Vilà i les Llenes. El tram del monestir és el més ben conservat i coincideix amb el pas del GR.4.2

Observacions:

Camí que encara s'utilitza com a tal i que havia correspost amb l'antic accés al monestir des del camí ral de Berga a Bagà amb cruïlla a la xona de Cal Frare. Els camins rals han estat des de sempre importants vies de comunicació. El principal eix viari era el camí de Berga a Bagà del que es conserven alguns trams amb paviment de còdols. Aquest camí apareix ja en la documentació més antiga del monestir de Sant Llorenç i és molt probable que ja existís des de l'època romana com a via d'accés a la zona de pastures i explotació de minerals. Tot i que a les acaballes del segle VIII ja es van començar a perfilar alguns nuclis de l'alt Berguedà, no és fins després de la revolta d'Aissó del 826 i 827 que es fa més ràpida la repoblació que es consolida en època de Guifré el Pelós. Amb tot no serà fins al segle X i XI quant a través de les fundacions dels monestirs de Sant Llorenç que unifica les antigues comunitats de Sant Sebastià de Sull, la xarxa viària es fa més patent i es comencen a construir nous camins que enllacen les poblacions, els vilatges, els molins, masos i alous així com les recents terres i vinyes que s'estan formalitzant. Precisament és en la consagració de Sant Llorenç el 983 i la dotació de Sant Miquel que s'esmenten ja els camins, especialment els passos de Pendís i de Coll de Jou. Referent el primer, Bolòs i Pagès analitzen les afrontacions de les terres del molí de Gréixer posant èmfasi a "in via qui pergit a Portella" (ACA monacals. Doc.8). De la via principal s'anomenava "strata" i corresponia sens dubte al camí de Berga a Bagà i Coll de Jou que connectava amb la "strata Francisca" o via ceretana que enllaçava amb la vall del Segre i el coll de la Perxa. Precisament serà a mitjans del segle XII quant es bastiran hospitals als colls més importants com serien el de Pimorent, la Perxa i el de Hospitalet de Rocasança més amunt de Gréixer. Per salvar les aigües dels rius i cursos fluvials es construïren ponts. El pont vell de Guardiola en seria un dels més remarcables, però també en tindriem a Vilella (Bagà) Gréixer, cal tinent. Aquests ponts en documents posteriors al segle XI i XII apareixeran sovint esmentats en els documents de Bagà fent-hi continues reformes. La via del Llobregat ens apareixerà també esmentada en les afrontacions de les Llenes amb el Llobregat. Altres vies secundàries serien la via de Brocà, la de Gavarrós i la de La Pobla de Lillet a Castellars de N'Hug. Aquestes vies secundàries servien per enllaçar nuclis habitats i també alous.

Història

En el cas de Gavarrós s'esmenta el port de Gavarrós que també corresponia a un pas per passar a Cerdanya. Aquest, però era més important per al bestiar i la transhumància. Aquests camins secundaris surten als documents del monestir als llocs de les Llenes, Perdinella (camí o carrera de Gavarrós), Brocà, Gréixer i Vilella. Tal i com s'ha dit en temps de la baronia de Pinós, la documentació d'aquests camins és freqüent i nombrosa atès que corresponien a importants vies que calia mantenir en condicions. Del camí de coll de jou s'esmenta el 1356 "esmerçaren força diners en adobar algunes parets del terter de Coll de Jou" i el 1454 "feren adobar el camí de Grau de Palau". Per a les tasques de manteniment hi havia els obrers o "terrallons" que s'encarregaven del manteniment dels camins. Els ponts també hi surten esmentats sovint. A tall d'exemple ens citen el pont de Greixa. "el dia 9 de març de 1356 els còsols de Bagà feien adobar el pont davant Gréixer". Es referiria o bé al de Cal Tinent o el de Sant Nazari. El

manteniment dels ponts i camins anava a càrrec dels barons de Pinós però també hi havia altres universitats com la de Berga i Puigcerdà que s'encarregaven d'aquests afers. Sobre els impostos dels camins hi havia el de "barra" que s'aplicava a tothom que passava els camins. Solien estar als ponts, especialment el de Guardiola i el de Bagà. Amb tot hi havia qui estava exempt d'aquests impostos. També n'hi havia de passatges del bestiar i de les herbes i encara també n'hem trobat un referent a la sal "e aquest passatge s'entén, ço és saber primerament per tots els termes de Gavaret e de Bagà, e de saldes e Gósol". Posteriorment i al llarg de l'època moderna els camins ens surten referenciats en documents de transacció escriptures, notarials. A principi de segle XIX. C.A. Torres en fa descripció en el seu llibre de "Pirineu Català. Bergadà. Valls altes del Llobregat" i datat de 1903 i esmenta que aquests camins encara s'utilitzaven. L'abandó va venir amb la construcció del ferrocarril que ocupà part del traçat de l'antic camí ral fins al Collet d'Eina i posteriorment amb les noves carreteres i noves vies de comunicació. La construcció de la BV. 4024 de Bagà a Coll de Pal va malmetre el camí de Gréixer a les zones de Rigoreixer, estret de malgrau i Hospitalet. L'obertura de pistes forestals cap a la font del Faig i Escriu per extreure la fusta va destruir part del camí de Coll de Pendís. Avui dia aquests camins es conserven en trams i són utilitzats per al pas de senders de gran recorregut (Gr.107, gr.4, gr.4.2) i altres de menors com el Pr.126, pr,125 i senders locals.

Bibliografia

Els camins rals han estat des de sempre importants vies de comunicació. El principal eix viari era el camí de Berga a Bagà del que ja hem comentat que en conserven alguns trams amb paviment de còdols. Aquest camí ens apareix ja en la documentació més antiga del monestir de Sant Llorenç prop Bagà i és molt probable que ja existís des de l'època romana com a via d'accés a la zona de pastures i explotació de minerals. No serà fins al segle X i XI quant a través de les fundacions dels monestirs de Sant Llorenç, la xarxa viària es fa més patent i es comencen a construir nous camins que enllacen les poblacions, terres i aous que es van formalitzant. En la documentació de Sant Llorenç ja esmenta els passos de Pendís i de Coll de Jou. Referent el primer, Bolòs i pagès analitzen les afrontacions de les terres del molí de Greixer. De la via principal s'anomenava "strata" i corresponia sens dubte al camí de Berga a Bagà i Coll de Jou que connectava amb la "strata Francisca" o via ceretana que transcorria per la vall del Segre i el coll de la Perxa. A mitjans del segle XII es bastiran hospitalets als colls importants com serien el de Pimorent, la Perxa i el de Hospitalet de Rocasança més amunt de Gréixer. Per salvar les aigües dels rius i es construïren ponts. El pont vell de Guardiola en seria un dels més remarcables, però també en tindríem a Vilella (Bagà) Gréixer, cal Tinent. Aquests ponts en documents posteriors al segle XI i XII apareixeran sovint esmentats La via del Llobregat ens surt també citada en les afrontacions de les Llenes amb el Llobregat. Altres vies secundàries serien la via de Brocà, la de Gavarrós la de La Pobla de Lillet. Aquestes vies servien per enllaçar nuclis habitats, aous. En el cas de Gavarrós s'esmenta el port de Gavarrós que també corresponia a un pas per passar a Cerdanya. Aquest, però era més important per al bestiar i la transhumància.. En temps de la baronia de Pinós, la documentació d'aquests camins és freqüent i nombrosa . Del camí de coll de jou se sap que el 1356 en volien arreglar el "tarter" i el 1454 "feren adobar el camí de Grau de Palau". Es tractava de trams complexos on les "tarteres" eren les parts altes del camí situades a més de 1600 metres d'alçada on la neu i el glaç el malmetien. De fet en aquests llocs s'hi esmenta el verb "apel·lar" o treure la neu. Per a les tasques de manteniment hi havia els obrers o "terrallons". Els ponts també apareixen esmentats sovint. A tall d'exemple ens surt esmentat el pont de Greixa. Es

referiria o bé al de Cal Tinent o el de Sant Nazari. El manteniment dels ponts i camins anava a càrrec dels barons de Pinós però també hi havia altres universitats com la de Berga " el 30 de juliol de 1335, dos homes de Berga es comprometeren amb els cònsols de Bagà, adobar pel preu de 47 lls des de la data de Tots sants el camí de Greixer. Es tracta de l'ampliació del camí amb una cana de Montpeller que era la mida estàndard d'un camí. També trobem documents de la universitat de Puigcerdà per adobar (reparar) el camí de l'escala de Gréixer. Aquesta zona deuria ser molt vulnerable a les destruccions degut a les fortes avingudes i el pas enmig d'un estret (estret de Malgrau o grau de Palau). Dels ponts es fa esment d'una palanca a "Mescles aygues" per arreglar-la. El mescles aigües correspondria a l'aiguabarreig del Bastareny amb el Llobregat . Sobre els impostos dels camins hi havia el de "barra" que s'aplicava a tothom que passava pels vials i solien estar als ponts, especialment el de Guardiola i el de Bagà. Amb tot hi havia qui estava exempt d'aquests impostos. D'impostos també hi havia de passatges del bestiar i de les herbes i encara també n'hem trobat un referent a la sal Posteriorment i al llarg de l'època moderna els camins ens surten esmentats indirectament en documents de transacció escriptures, notariais. A principi e segle XIX. C.A. Torres en fa descripció en el seu llibre de "Pirineu Català. Bergadà. Vall

